

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobkyně: **J. O.,** proti žalované: **Policie České Republiky, Služba cizinecké policie**, se sídlem Olšanská 2, Praha 3, proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 2. 2010, čj. CPR-17907-2/ČJ-2009-9CPR-V238, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2010, čj. 8 A 86/2010 - 24,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2010, čj. 8 A 86/2010 - 24, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Rozhodnutím Policie České republiky, oblastního ředitelství služby cizinecké policie Brno, přijímacího střediska cizinců Zastávka ze dne 24. 11. 2009, čj. CPBR-13005-9/ČJ-2009-064034-SV, bylo žalobkyni uloženo správní vyhoštění podle § 119 odst. 1 písm. c) bodu 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Doba, po kterou nelze žalobkyni umožnit vstup na území, byla stanovena na dva roky.

[2] Policie České republiky, Služba cizinecké policie, ředitelství služby cizinecké policie, odvolání žalobkyně proti výše uvedenému správnímu rozhodnutí zamítla rozhodnutím ze dne 24. 2. 2010, čj. CPR-17907-2/ČJ-2009-9CPR-V238.

II.

[3] Žalobkyně napadla rozhodnutí žalované žalobou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), v níž rovněž požádala o osvobození od soudních poplatků.

[4] Městský soud usnesením ze dne 30. 7. 2010, čj. 8 A 86/2010 - 24, zamítl žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění uvedl, že žalobkyně k výzvě soudu předložila dne 24. 6. 2010 vyplněné potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků, v němž sdělila, že nemá žádný druh pracovního poměru, dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr, nepodniká a není ani samostatně výdělečně činná. Současně sdělila, že se z Pobytového střediska odstěhovala a její nové trvalé bydliště je v P., L. 17/1318. S ohledem na to, že žalobkyně neuvedla, z jakých prostředků toto trvalé bydlení financuje, ani jakým způsobem získává peníze na obživu, dospěl městský soud k závěru, že nedoložila svá tvrzení, že nemá dostatečné prostředky.

III.

[5] Proti usnesení městského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost z důvodu vymezeného v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Stěžovatelka opustila pobytové středisko a nyní žije zadarmo s dvojicí přátel, přičemž si příležitostně přivydělává pletením copánků v komunitě dalších afrických dívek. Upozornila, že je jí jako žadatelce o udělení mezinárodní ochrany bráněno v případné pracovní integraci. Jestliže měl městský soud pochybnosti o majetkových poměrech stěžovatelky, měl tyto pochyby vyjádřit a stěžovatelce umožnit je komentovat a vyvrátit. Namísto toho však soud pouze zkratkovitě konstatoval, že ačkoliv stěžovatelka tvrdí, že nic nevlastní a nemůže mít pravidelný příjem, považuje její majetkové poměry za neprokázané. Stěžovatelka má za to, že svá tvrzení v nejvyšší možné míře doložila, přičemž je na místě zohlednit i obecnou obtížnost dokazování negativních informací.

[6] Napadené usnesení je podle stěžovatelky nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, neboť městský soud neopřel své rozhodovací důvody o skutečnosti jí tvrzené, ale o důvody domnělé a soudem nezjišťované. Neosvobození od soudních poplatků může vzhledem k tíživé situaci stěžovatelky představovat odepření soudního přezkumu. Městský soud si nesprávně vyložil situaci, kdy se stěžovatelka odstěhovala z pobytového střediska a v nesouladu s pravidly logického uvažování dospěl k závěru, že stěžovatelka nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. V nevyzvání ke konkretizaci stěžovatelkou prohlášených údajů lze spatřovat zásadní pochybení soudu s možným dopadem do zákonnosti rozhodnutí o věci samé. Stěžovatelka v kasační stížnosti požádala o osvobození od soudního poplatku a o ustanovení právního zástupce. Rovněž tak navrhla přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

IV.

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení městského soudu v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2, 3 zákona s. ř. s.). Kasační stížnost je důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že v souladu se svou ustálenou rozhodovací praxí netrval vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatelky

advokátem. Osvobození od soudních poplatků za žalobu či kasační stížnost i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení městského soudu, jímž byla zamítnuta žádost žalobkyně o osvobození od soudního poplatku za podanou žalobu, by trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost a rovněž na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, a vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (k tomu např. srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 - 77, nebo rozsudek ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 - 37, všechna rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

[9] Účastník řízení, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na základě § 36 odst. 3 s. ř. s. na vlastní žádost osvobozen od soudních poplatků. Procesní institut individuálního osvobození od soudních poplatků slouží zejména k ochraně účastníka nacházejícího se v tíživých poměrech před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, ve svém důsledku znemožňujícím právo každého na přístup k soudu, zaručené v čl. 36 Listiny základních práv a svobod (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 - 37).

[10] Městskému soudu byl dne 24. 6. 2010 doručen vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků“, v němž stěžovatelka sdělila, že vzhledem k tomu, že je žadatelkou o mezinárodní ochranu, nemá možnost výdělečné činnosti a na základě § 43 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu nepobírá ani kapesné pro žadatele o mezinárodní ochranu. Žádné jiné příjmy neuvedla a příslušné oddíly daného formuláře proškrtla.

[11] Úvahy o tom, zda je možné účastníka řízení osvobodit od soudních poplatků, musí soud přesvědčivým způsobem vtělit do svého rozhodnutí. Při svém rozhodování musí na straně jedné zejména porovnávat výši výdělku a další majetkové a sociální poměry účastníka řízení včetně jeho možnosti opatření si potřebných prostředků, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem či povahu věci samé (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 - 37). I na rozhodování o žádosti o osvobození od soudních poplatků lze vztáhnout pravidla o hodnocení důkazů ve smyslu § 77 odst. 2 s. ř. s. ve vztahu ke zjišťovanému a zjištěnému skutkovému stavu věci. Chce-li být účastník se svou žádostí o osvobození od soudních poplatků úspěšný, musí nejen tvrdit, že mu jeho majetková a finanční situace neumožňuje poplatky uhradit, ale musí svá tvrzení také řádně doložit (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2007, čj. 8 Ans 2/2007 - 51). Zdejší soud již opakovaně vyslovil, že nelze po nikom požadovat prokázání negativní skutečnosti, v konkrétním případě, že stěžovatelka nemá žádné příjmy ani majetek. V takovém případě může soud zkoumat pouze pravděpodobnost a věrohodnost tvrzení účastníka řízení, zejména v kontextu jeho jiných tvrzení a obsahu spisu, případně jej vyzvat k prokázání skutečností, které prokázat lze (k tomu srov.

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2006, čj. 3 Azs 35/2006 - 104 a ze dne 17. 9. 2008, čj. 4 Ads 90/2008 - 130).

[12] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že městský soud při svém rozhodování ze shora uvedených požadavků plně nevycházel. Závěr o tom, že stěžovatelka nedoložila nedostatečné prostředky pro to, aby sama mohla uhradit soudní poplatek za žalobu, je třeba označit za předčasný. Městský soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků na základě faktu, že stěžovatelka neuvedla, z jakých prostředků získává peníze na obživu a trvalé bydlení v České republice. Skutečnost, že stěžovatelka opustila pobytové středisko, a to za situace, kdy nebylo zjišťováno, jakým způsobem si obstarává potřeby pro své bydlení, bez dalšího neznamená, že zde nejsou dány předpoklady pro osvobození žalobkyně od soudního poplatku za žalobu. Jinými slovy řečeno, z toho, že stěžovatelka nepobývá v pobytovém středisku, nelze jednoznačně vyvodit, že má dostatečné prostředky ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., neboť není automatickou povinností každé osoby si hradit náklady na bydlení z vlastních finančních zdrojů. V dané věci jistě nelze odhlédnout ani od toho, že žalobkyně požádala o osvobození od soudních poplatků v době, kdy jako žadatelka o mezinárodní ochranu nemohla být po dobu 12 měsíců ode dne podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany zaměstnána. Jestliže tedy vznikly na straně městského soudu pochybnosti o nemajetnosti stěžovatelky, měl v zájmu zjištění skutečného stavu věci žalobkyni ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s. vyzvat k vyjasnění či upřesnění těchto údajů. Tím, že tak městský soud nepostupoval, zatížil své rozhodnutí vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Bylo přitom jistě v zájmu a možnostech stěžovatelky, aby před městským soudem objasnila, z jakých prostředků financovala své trvalé bydlení a zajišťovala obživu. Zdejší soud proto uzavřel, že závěr, který městský soud v napadeném usnesení učinil, nelze za dosavadního zjištěného skutkového stavu zatím považovat za správný.

[13] O návrhu na odkladný účinek Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť o samotné kasační stížnosti rozhodl bezodkladně.

[14] S ohledem na to, že kasační stížnost byla ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm městský soud, vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 17. března 2011

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu